

MEGHÍVÓ

A PTE BTK Pszichológiai Doktori Iskolája Elméleti Pszichoanalízis Programja – a Dinamikus Rövidterápiás Egyesület és Alkotóműhely (DREAM) és az Imágó Egyesület együttműködésével – PhD műhelykonferenciát szervez

SZABADSÁG ÉS FANTÁZIA FERENCZI ÉS A TERÁPIÁS KAPCSOLAT

címmel. A konferenciára a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület megalakulásának 100., Ferenczi Sándor születésének 140. és halálának 80. évfordulója alkalmából kerül sor.

2013. május 9. 10.00

Bizalom Magán Pszichoterápiás Központ, Pécs, Ferencesek utcája 8.
(kék kapualj, a kapucsengőn „Pszichoterápia” felirat)

PROGRAM

I. szekció

Üléselnök: Árkovits Amaryl

10.00 Erős Ferenc: „Az archívum kínzó vágya”: Ferenczi nyomában Budapesten, Bécsben és Londonban

10.30 Weiss János: Beszédmódok a hazugságról

11.00 Robert Kramer: „I Am Boiling with Rage”: Why Was Freud Traumatized by „The Trauma of Birth”?

II. szekció

Üléselnök: Borgos Anna

11.30 Kovács Petra: Változatok a Thalassára. *A nagy kékség* pszichoanalitikus interpretációja

12.00 Hárs György Péter: Az új előadás: Karinthy és a pszichoanalízis. Kiigazítások és kiegészítések.

12.30 – 13.30 Ebédszünet

III. szekció

Üléselnök: Kovács Petra

13.30 Gyimesi Júlia: Spiritisza médiumok a pszichoanalízis „budapesti iskolájának” történetében

14.00 Kőváry Zoltán: Egészség és betegség a kreativitás motivációjában

14.30 Narancsik Gabriella: C. G. Jung *Vörös könyve* és az önfelfedezés mítosza

15.00 Borgos Anna: A „szivárványcsaládok” a pszichológiai kutatások és társadalmi diskurzusok tükrében

15.30 – 15.50 Kávészünet

15.50 – 17.45 IV. szekció

Üléselnök: Gyimesi Júlia

15.50 Árkovits Amaryl: JELEN-lét

16.20 Stark András: Ferenczi hozzájárulása a DREAM-terápia módszeréhez

16.50 Nagy Tímea: Esetbemutatás vitával

AZ ELŐADÁSOK KIVONATAI

„Az archívum kínzó vágya”: Ferenczi nyomában Budapesten, Bécsben és Londonban

Erős Ferenc, PhD, Pécsi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

Az előadásban néhány olyan, a magyar pszichoanalízis történetével kapcsolatos dokumentumot és adatot mutatok be, amelyek különféle levéltárakban végzett kutatásokon alapulnak. Foglalkozom a 2012-ben Judith Dupont jóvoltából a londoni Freud Múzeumba került Ferenczi hagyatékkal is, amelybe nemrégiben módon volt betekinteni.

„I Am Boiling with Rage”: Why Was Freud Traumatized by „The Trauma of Birth”?

Robert Kramer PhD, The Chicago School of Professional Psychology, Washington DC campus

Freud's boiling rage over "The Trauma of Birth" shattered the relationship between Rank and Ferenczi, the most creative partnership in the history of psychoanalysis. Why did Freud blow his top?

Változatok a Thalassára. A nagy kékség pszichoanalitikus interpretációja

Kovács Petra PhD-hallgató, PTE Pszichológia Doktori Iskola elméleti pszichoanalízis program

Előadásomban a gyermekkori trauma különböző aspektusait vizsgálom a francia rendező, Luc Besson *A nagy kékség* (1988) című alkotásában, mely az elvagyódás, a magány és a fantáziába menekülés kultuszmozija. A film jól értelmezhető Ferenczi Sándor Thalassa-elméletével: központi motívum a tenger és a mélység, mint az anyaölbe való visszavagyódás és a szimbiotikus kapcsolatok szimbóluma. A főszereplő gyereklétben való megrekedése jól reflektál Ferenczi fragmentációs elméleteire a trauma következményei kapcsán; a film megoldása pedig ugyancsak „pán péteri”. A mélység a múltat és a múlt emlékeit jelenti: az apa halálakor a tengerbe veszett, teste soha nem került elő, így a gyermekben szoros kötődés alakult ki a mélyességgel. A trauma is a mélyben, a tudattalanban marad: a víz alatti világ időtlensége és kimerevítettsége a traumatikus emlékek minőségét idézi. A trauma elbeszélhetetlensége a főszereplő fantáziavilága és a külvilág közötti áthidalhatatlan

„nyelvezavarban” érhető tetten. A film többszintű értelmezést tesz lehetővé, hiszen a szereplők története az őket inspiráló valós személyek és a rendező saját narratívájával keveredik.

Karinthy és a pszichoanalízis. Kiegészítések és kiigazítások

Hárs György Péter, PhD, Eötvös Károly Főiskola, Baja

Karinthy és a pszichoanalízis kapcsolatának viszonylag bőséges irodalma van. A vonatkozó írások Karinthy pszichológiai, pszichoanalitikai gondolkodását általában Freuddal,

Ferenczivel, esetleg Csáth Gézával vagy Karinthy feleségével, Böhm Arankával

összefüggésben tárgyalják. Az előadás három kiegészítő pontra szeretné fölhívni a figyelmet:

1. Karinthy pszichológiai érdeklődését és gondolatait ennél tágabb pszichológiatörténeti kontextusban kell értelmezni. A pszichoanalitikusok közül számításba kell venni Groddecket, Jungot, Adlert, Stekelt és Szondi Lipótot is. A pszichoanalitikusok mellett pedig megkerülhetetlen Pavlov, Janet, Krafft-Ebing, Forel, Lombroso, Völgyesi Ferenc, Coué, Bleuler, Bing, Bloch és Lombroso neve.
2. Karinthy pszichológiai érdeklődésének jellegzetességei közé tartozik vonzódása a szociálpszichológiai problémák és a nyelviség iránt.
3. Bár Karinthy sohasem írt „rendszeres” pszichológiát, mégis körvonalazható – a fentiek alapján is – saját pszichológiája. Ez legnyilvánvalóbban az *Én és Énke* című írásában érhető tetten, de részét alkotja például a Coriolanus-komplexus is.

Spiritizta médiumok a pszichoanalízis „budapesti iskolájának” történetében **Gyimesi Júlia** PhD, Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézet

A 19. század második felében – Európa számos más országához hasonlóan – a spiritizmus gyakorlata és filozófiája elérte Magyarországot is. Az egyre terjedő spiritizta mozgalom hatására az orvostudomány és a bontakozó pszichológia látókörébe kerültek a spiritizta médiumok, akik szokatlan képességeikkel kápráztatták el közönségüket. A tudomány korabeli képviselői általában heves kritikával és elutasítással reagáltak a spiritizmusra, ám akadtak kivételek – elsősorban Ferenczi Sándor – akik tudományos lélektani szempontból is releváns, kutatásra érdemes jelenségekként fogták fel a spiritizta gyakorlatokat. A Ferenczihez hasonló újjító szellemű pszichoanalitikus gondolkodók – mint Róheim Géza, Bálint Mihály vagy Hollós István – nem zárkóztak el a spiritizta médiumok tanulmányozásától, sőt fontos

feladatuknak tartották a spiritiszta jelenségek pszichológiai sajátosságainak megértését és tudományba illesztését. Az előadás célja, hogy bemutassa a “budapesti iskola” és a magyarországi spiritizmus között kialakult kapcsolatrendszert, valamint a spiritiszta jelenségek magyarázatára kidolgozott magyar pszichoanalitikus elméleteket és azok hatásait.

Egészség és betegség a kreativitás motivációjában

Kőváry Zoltán PhD, Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

A kreatív tevékenység motivációját magyarázó dinamikus modellekben a sokáig uralkodó volt az a szemlélet, miszerint az alkotásra ösztönző erők szoros kapcsolatban állnak azokkal a konfliktusokkal és traumákkal, amelyek a neurotikus és pszichotikus tünetek kialakulásáért is felelősek. Ennek legismertebb formája Freud szublimációs elmélete, amely sok tekintetben a (német) romantikus művészetfilozófia és a 19. század közepétől megerősödő medikális diskurzus metszéspontjában található. Míg az előbbi a (lelki) betegséget szinte mitikus hatalommal ruházta fel, addig az utóbbi leleplező, racionalizáló attitűdjével a felvilágosodás „varázstalanító” munkáját látszott kiteljesíteni. A pszichoanalízis történetében a 20. század közepétől egyre-másra jelentek meg olyan meghatározó szerzők, akik igyekeztek differenciálni a kóros és az egészséges működést az alkotó folyamatban (Kris), másrészt a kreativitást primer illetve érett jelenségnek tekintve azt az egészséges személyiségműködés meghatározó tényezőjeként definiálták (Winnicott, Kohut). Ez a vonulat illeszkedett azokhoz a meghatározó egzisztencialista (Fromm, Rollo May) és humanisztikus (Maslow, Rogers) elgondolásokhoz, amelyek a kreativitást az egészség jelének tekintették; ez a felfogás jelenik meg napjainkban a Csíkszentmihályi nevével fémjelvezhető pozitív pszichológiai irányzatában is. A pozitív felfogás általános érvényét megkérdőjelezi az utóbbi években felbukkant kutatási irány is, amely a „dark side of creativity” kifejezése alatt fut, és amely úgy véli, hogy a pozitív pszichológia hajlamos idealizálni a kreativitást az emberi természet „jóságába” vetett hit megvédése érdekében. A versengő elméletek ellentmondásait leginkább a „kreativitások”-kal kapcsolatos kortárs elképzelésekkel, például Kaufman és Beghetto 4 C teóriájával lehet feloldani.

C. G. Jung Vörös könyve és az önfelfedezés mítosza

Narancsik Gabriella, OORI Tündérhegyi Pszichoszomatikus és Pszichoterápiás-

rehabilitációs Osztály; PhD-hallgató, PTE Pszichológia Doktori Iskola elméleti pszichoanalízis program

1913 és 1916 között Jung egyfajta mentális krízisen, identitásválságon megy keresztül. Ebben az időszakban önanalízisbe, egyfajta önmagán végzett pszichológiai kísérletbe kezd, melynek során álmiai és imagináció elemzése, továbbá azokhoz kapcsolódó rajzai révén dolgozza fel élményeit. Tapasztalatairól Jung naplószerű feljegyzést vezet, imaginációit leírja és kommentálja, majd 1914-től ezt a szöveget – bizonyos módosításokkal – átmásolja egy vörös bőrbe kötött oldalas foliánsba, melynek a *Liber Novus* címet adja. Egy archaizáló stílusú kalligrafikus munkát hoz létre. Erre a kéziratra „Vörös könyv” néven utal Jung, és Jung szűkebb tanítványi köre, és így is vonul be a tudományos köztudatba. Ugyan a *Vörös könyv* létezése 1962-től Jung szűkebb tanítványi körén túl is ismeretes volt, tartalmát mégis csupán néhányan ismerték, kiadására csak 2009-ben került sor. Előadásomban a Vörös könyv szellemtörténeti kontextusát próbálom rekonstruálni, különös tekintettel a német romantikus filozófiai és irodalmi hagyománnyal, ill. a múlt századforduló modernitásának intellektuális és spirituális válságára reflektáló, az önmegismerés és önkifejezés alternatív útjaival kísérletező képzőművészeti, irodalmi és pszichológiai irányzataival való kapcsolatára.

A „szivárványcsaládok” a pszichológiai kutatások és társadalmi diskurzusok tükrében

Borgos Anna, PhD, MTA TTK Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet

Az utóbbi években nálunk is egyre több szó esik arról, hogy milyen sajátosságai, következményei lehetnek annak, ha azonos nemű párok nevelnek gyermeket. Ennek egyszerre oka és következménye, hogy már Magyarországon is egyre több példa van ilyen típusú (nagyreszt lesbikus) családokra, tőlünk nyugatabbra pedig számtalan pszichológiai és szociológiai kutatás készült már felnőtt generációkat vizsgálva. Előadásomban egyrészt e kutatások következtetéseit és elméleti kritikáit foglalom össze, másrészt utalok a Magyarországon tapasztalható kérdések, dilemmák és ellenállások tanulságaira.

JELLEN-lét

Árkovits Amaryl, PTE KK Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika; PhD-hallgató, PTE Pszichológia Doktori Iskola elméleti pszichoanalízis program

Ferenczi Sándornak a mai pszichoterápiás gyakorlat számára talán az egyik legfontosabb terápiás üzenete a bátorság, a kreativitás, az újító kedv és a terapeuta jelen-léte. A DREAM-terápia gyökerei többek közt Ferencziig nyúlnak vissza, s bár a módszer a meglehetősen szoros időkorlátból adódóan szigorú szabályokra támaszkodik, a terápiás pillanatok végtelen lehetőséggel, időnként – mint az esetbemutatásban látni fogjuk – váratlan fordulatokkal gyönyörködtetnek (képesztnek el), s teszik próbára a terapeutát. Előadásom egyik DREAM-terápiám terminációs fázisában történt közjátékra támaszkodik, mely pár percnyi időtartama ellenére átértelmezte a terápiás kapcsolatot, az áttétel-vizontáttétel kérdését. Az értelmezés – rendhagyó módon – a terapeuta személyére, szükségleteire és vakfoltjaira fókuszál.

Ferenczi hozzájárulása a DREAM-terápia módszeréhez

Stark András, Mentálhigiénés Intézet, Pécs

Előadásomban Ferenczi Sándor terápiás gyakorlatának a DREAM terápia megszületésére kifejtett hatását foglalom össze. Egyik legfontosabb örökségünk a kapcsolatra fókuszálás. Ennek részeként az áttétel-vizontáttétel terápiás használatának a terapeuta személyességének és szabadságának, a terápiás folyamat intenzifikálásának tényezőit, és végül a termináció sajátosságait foglalom össze.

